

LIBRIS

We know
books

@ Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cioran și psihoterapia / ed.: Georgeta Niculescu, Horia
Vicențiu Pătrașcu. - București : Eikon, 2025
Conține bibliografie
ISBN 978-606-49-1437-8
I. Niculescu, Georgeta (ed.)
II. Pătrașcu, Horia-Vicențiu (ed.)
821.135.1.09
929

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Georgeta Niculescu, Horia Vicențiu Pătrașcu
(editori)

CIORAN și psihoterapia

Actele conferinței „Sclipiri de serenitate paradoxală:
Emil Cioran și Psihoterapia Centrată pe Persoană”
organizată de Asociația Română de Psihoterapie
Centrată pe Persoană, București –
8 februarie 2025, București

E I K O N

București, 2025

Cuprins

I. Psihologie, Psihoterapie Centrată pe Persoană, Filosofie (Georgeta Niculescu)	7
II. Prețuirea deșertăciunii și tendința la actualizare nemișcată. Primele întâlniri între E.M. Cioran și Psihoterapia Centrată pe Persoană (Christoph Sostreif-Pirker)	17
III. Cioran pentru psihoterapeuți (Horia Vicențiu Pătrașcu)	41
IV. Cioran și căutarea unei terapii (Arthur Suci)	65
V. Cioran și psihanaliza (Marius Dobre)	81
VI. Dincolo de pesimismul lui Cioran (Leonid Dragomir)	101
<i>Despre autori</i>	109
<i>Testimoniale</i>	117

PSIHOLOGIE, PSIHOTERAPIE
CENTRATĂ PE PERSOANĂ,
FILOSOFIE

Georgeta Niculescu

Pentru a înțelege istoria domeniului în care m-am pregătit, Psihoterapia Centrată pe Persoană, am început să explorez posibilele sale rădăcini în perioada de dinainte de 1989. Am ales această perioadă deoarece a fost momentul în care metoda era înfloritoare în Statele Unite ale Americii și, de asemenea, promovată în Occident. În anul 1987, Carl Rogers a fost propus pentru Premiul Nobel pentru Pace.

M-a interesat să descopăr cum a fost primită și înțeleasă această abordare de psihologii epocii, modul în care a fost transmisă publicului și dacă au existat corelații între scrierile lui Carl Rogers și cele ale filozofilor români.

Astfel, am inițiat un demers modest documentat, ca urmare a limitărilor date de procurarea cărților numai din anticariate. Întrebarea referitoare la integrarea

ideilor lui Carl Rogers în România a pornit de la premisa că nu doar ce se întâmplă în prezent contează, ci și istoria metodei în sine. Ion Vianu subliniază în cartea sa *Introducere în psihoterapie*, publicată în 1975, că psihoterapia are o legătură strânsă cu istoria și cu spiritul vremii.

O adevărată paralizie cuprinde pe terapeutul care încearcă să transporte tale-quala o metodă încercată și verificată într-o altă ambianță umană. Dimpotrivă, constatarea cu adevărat exaltată este că, dacă vrea să facă o psihoterapie autentică, eficace, pătrunzătoare, fiecare generație de terapeuți trebuie să interpreteze și să mai alege să înțeleagă întreg spiritul epocii și al societății în care trăiește. (VIANU 1975, 35)

În societatea în care trăiesc, ideile promovate de Carl Rogers despre relația terapeutică și empatie au fost adoptate de numeroase școli de psihoterapie, precum și de alte domenii, cum ar fi științele sociale și ale comunicării, educația și teologia. O simplă căutare pe internet pentru termenii *Carl Rogers* și *Psihoterapia Centrată pe Persoană* sau *Rogersiană* va aduce în fața utilizatorului o multitudine de informații.

Interesul meu s-a axat pe lucrările psihologilor români din perioada 1950-1989. Am găsit câteva exemple din care nu pot să trage nicidecum o concluzie, dar care cred că ar merita amintite.

În cartea sa, *Condiția Umană*, apărută în 1973, Nicolae Mărgineanu pune psihoterapia centrată pe persoană, alături de psihodramă, în categoria terapiilor de grup, numindu-le „socioterapii”, terapii de grup, în care discuția se desfășoară sub conducerea psihiatrului care este mai mult regizorul discuției decât dirijorul ei.

„C. R. Rogers o face în clinica să centrată pe client, când pacientul nu este internat, pentru a se evita șocul claustrării, dar vine zilnic pentru o ședință comună cu alți bolnavi, cu care-și discută și analizează împreună atât durerile, deci simptomele, cât și cauzele bolii, anume conflictele probabile. Discuția este sub conducerea psihiatrului, care se străduiește însă să fie mai mult regizorul discuției decât dirijorul ei. Discuția este de două ori utilă. O dată fiindcă, prin comparație reciprocă, necazurile fiecăruia pot fi mai bine lămurite. A doua oară, deoarece o durere împărtășită împreună este totdeauna și mai ușoară. Pe de altă parte, apoi, este și ușurarea de a afla că și alții au necazurile tale, poate chiar mai stringente și supărătoare. Dar sub unghiul terapiei, exagerarea necazurilor altora și diminuarea celor personale este și ea binevenită.” (MĂRGINEANU 1973, 356)

Într-adevăr, grupul de întâlnire (*The basic Encounter Group*) este o parte importantă din activitatea practică și teoretică a lui Carl Rogers și se bazează pe principiile psihoterapiei individuale. Carl Rogers definește *Encounter Group*-ul ca pe o metodă care urmărește creșterea personală și dezvoltarea relațiilor interpersonale printr-un proces experiențial. Participanții pot experimenta sentimentul de încredere și prezență umană în relațiile create în cadrul grupului, au posibilitatea de a-i cunoaște mai bine pe ceilalți membri ai grupului, ceea ce îmbunătățește relațiile în interiorul și în exteriorul grupului.

În 1988, înainte cu un an de revoluție, Mielu Zlate, profesor de renume în România, în cartea sa *Omul față în față cu lumea*, are un capitol despre psihoterapia centrată pe persoană pe care o numește psihoterapia centrată pe „client” sau „inocența psihoterapeutului” și reușește în prima parte a capitolului să descrie destul de încurajator metoda.

„Unele principii ale terapiei centrate pe client (deschiderea spre altul, sinceritatea în relația cu psihoterapeutul etc.), merită a fi reținute ca valoroase, cu atât mai mult cu cât ele sînt specifice nu doar acestei forme de terapie, ci și altora, chiar relației dintre medic și pacient, în general. Într-o oarecare măsură chiar principiul empatiei pe care se bazează terapia centrată pe client, înțeles mai ales ca «vibrare» afectivă și comprehensivă a terapeutului la «suferința pacientului său», își dovedește utilitatea în asemenea tipuri de tratamente. O persoană strict obiectivă, rece, detașată și distantă, incapabilă de a simți și înțelege trăirile psihice ale pacientului, va fi, probabil, puțin aptă de a obține efecte pozitive în activitatea sa.” (ZLATE 1988, 244)

Apoi a devenit interesant cum ceva inițial valoros ajunge să eșueze în „banal” și „conformism” către sfârșitul capitolului. Că a fost interpretarea și concluzia lui Zlate sau ideea cenzurii, ori expresia lipsei de speranță sau idealismul sau toate la un loc, acestea nu rămân însă decât ipoteze. Rămâne o întrebare cu mine: De ce nu ești sănătos înainte de a te îmbolnăvi?

„În sfârșit, Rogers ne avertizează că efectele binefăcătoare, uneori chiar miraculoase ale terapiei sale apar numai în urma unui tratament complet, integral. De ce nu și înainte ? întrebăm noi. De ce omul nu este el însuși, de ce el nu funcționează plenar și înainte de terapie. Răspunsul este ușor previzibil: deoarece societatea capitalistă contemporană nu-i pune la dispoziție condițiile necesare pentru aceasta. Rogers nu dă însă un astfel de răspuns, pentru că l-ar fi condus spre o soluție surprinzătoare: necesitatea de a trata și schimba nu doar individul, ci și societatea. Și iată cum o concepție și o metodă care se vor a fi «revoluționare», eșuează în cel mai banal și lamentabil conformism.” (ZLATE 1988, 246)

Partea mai optimistă este că în scrierile unor filosofi români, mă refer la personalități precum Mircea Eliade și Emil Cioran, am găsit idei ce rezonază cu cele ale lui Carl Rogers, deși ei nu au făcut nicio referire directă la lucrările lui Rogers. Interesant este ca aceștia, deși s-au născut în România, au trăit o parte din viața lor în afara țării, și poate că încă de când erau în țară nimic nu a stat în calea exprimării ideilor, geniului și creativității fără frică.

„Mircea Eliade a fost prin natura sa un umanist”, așa îl descrie P.-E. Lacocque, într-un articol din 1987. Lacocque găsește asemănări între Carl Rogers și Mircea Eliade: „Abordarea sa față de studiul comportamentului religios seamănă cu abordarea psihoterapeutică

centrată pe persoană a lui Carl Rogers. Numai prin empatie, prin ceea ce Eliade a numit «principiul fenomenologic al suspendării judecății», se poate înțelege și aprecia cu adevărat sentimentul altcuiva de a fi în lume.” (LACOCQUE 1987, 122).

„Cu toate acestea, cred că atitudinea de «demistificare» este o atitudine facilă. Toți oamenii arhaici sau primitivi cred că satul lor este «centrul lumii». A lua această credință drept «iluzie» nu este greu, dar nu duce la nimic. În același tip distrugi fenomenul cercetându-l pe un plan care nu este al său. Dimpotrivă, important este să ne întrebăm de ce acei oameni cred că trăiesc în centrul lumii. Dacă vreau să înțeleg un anumit trib, nu o fac pentru a-i «demistifica» mitologia, teologia, obiceiurile, reprezentarea lumii. Din contră, vreau să-i înțeleg cultura și deci să știu de ce acești oameni cred ceea ce cred. Și după ce am înțeles de ce ei cred că satul lor este centrul lumii, încep atunci să le înțeleg mitologia, teologia, deci modul lor de a exista în lume.” (ELIADE 1978, 133)

Acest fragment este relevant și uimitor pentru cât de aproape este abordarea lui Mircea Eliade de credința lui Rogers că fiecare persoană știe cel mai bine în „cadrul său intern de referință” cum îi este suferința, inclusiv calea rezolvării, expertul în propria realitate fiind clientul însuși.

Cele câteva informații găsite mai sus mi-au folosit pentru o scurtă prezentare la o întâlnire profesională.